de Panorama

Rebellenclub

WEEKBLAD VOOR DE JEUGD

TWEEDE JAARGANG
No 46 — 16 NOVEMBER 1951

Aap van een jongen, kom hier!"

ZO'N DOM BRUIN BEERTJE

Er was eens een bruin beertje, dat in een hol van een grote eikeboom woonde. Toen 't eerste najaar in zijn jonge berenleventje aangebroken was, vonden zijn ouders, dat het, net als zij tweeën, een fijne lange winterslaap moest gaan doen. Maar daar voelde ons beertje niets voor. Het had immers helemaal geen slaap!

Moeder Beer wel; die kon haast niet meer op haar poten blijven staan. En vader Beer liep ook al verschrikkelijk te geeuwen. Ze deden hun best wakker te blijven tot hun zoontje eindelijk genoeg zou krijgen van het spelen en dartelen. Maar daar was nog geen sprake van. Zijn oogjes stonden zo helder en ondeugend, dat zijn vader en moeder het maar opgaven. En het duurde niet lang meer, of ze vielen heerlijk in slaap.

Daar had ons beertje op gewacht! Zachtjes sloop het naar buiten, de heldere, frisse najaarslucht in. Wat scheen het zonnetje vrolijk. Van puur plezier rolde het beertje door de droge, bruine herfstbladeren op de grond. Het ging kopjeduikelen en lag toen, moegespeeld, een poos op zijn rug naar de helder blauwe lucht te kijken. Wat heerlijk, dacht het bij zichzelf, om eindelijk eens helemaal vrij te zijn. Geen vader en moeder, die me de hele dag verbieden en waarschuwen. O, wat zal ik een plezier hebben!

Een eekhoorntje, dat toevallig even over de rand van zijn holletje gluurde, zag het liggen en riep vriendelijk goededag.

„Dag! Kom je met me spelen?" vroeg het beertje.

Maar daar gaf het eekhoorntje niet eens antwoord op. „Waarom ga je niet slapen?" vroeg het met een ernstig snuitje. „Dat hoor je toch te doen om deze tijd van het jaar."

„Ik ben van plan de hele winter wakker te blijven," snoefde 't beer-

tje. „Ik wil eens wat meer van de wijde wereld zien. En nu heb ik de kans, want vader en moeder slapen al.”

„O!” zei het eekhoorntje alleen maar verbaasd en hipte toen gauw weer naar binnen. Zeker om daar te vertellen van het ondeugende beertje, dat niet naar bed wilde gaan.

Nu, ons beertje vermaakte zich nog een hele poos door met zijn pootjes in de dorre bladeren te woelen. Maar eindelijk kreeg het er toch genoeg van.

Toen bedacht het, dat ’t wel eens kon gaan eten. Niet, dat het echt honger had. Daarvoor hadden zijn vader en moeder het al de voorbije maanden veel te goed gevoed. Maar een lekker hapje zou toch vast wel smaken.

En dus liep het beertje op de grote boom af waarin het wist dat altijd volop honing te vinden was. De hele zomer hadden ze er van genoten. Als de bijen weg waren, op zoek naar nieuwe voorraad, had de berenfamilie altijd kans gezien wat van de lekkere honing weg te snoepen.

Ook nu gluurde het beertje eerst voorzichtig over de rand van het gat om te zien of de „zoemertjes” — zoals het ze noemde — ook in de buurt waren. Maar nee, het was zo stil en rustig, dat ’t zonder aarzelen zijn pootje in de holte stak. De bijen waren er immers toch niet.

Maar . . . . ze waren er wel degelijk! Ze waren alleen maar heerlijk aan het dutten en werden nu wreed in hun rust gestoord. Zo dol en razend werden ze daardoor, dat ze deden wat alle bijen in zo’n geval zouden doen: steken! En de poot van het arme beertje moest het ontgelden. O, o, wat had het een pijn. Half huilend maakte het dat het uit de buurt kwam.

„Nu ja,” troostte het zichzelf even later, „ik heb wel geen honing kunnen krijgen, maar een paar lekkere bessen zullen me ook best smaken.”

Heerlijk fris zouden ze zijn, en sappig! Eigenlijk nog veel lekkerder dan honing, maakte het zichzelf wijs. Hè, het watertandde al als het er aan dacht.

Maar toen het bij het pad kwam waar de bessen altijd te vinden waren geweest, zag het alleen maar lege, kale struiken. Geen mals groen blaadje zat er meer aan, laat staan frisse, sappige bessen!

Dat was de grootste teleurstelling, die ons beertje in zijn jonge leventje ondervonden had. En dan die narigheid van zijn zere pootje er nog bij, het was om te huilen. Dat zou ons beertje dan ook vast en zeker gedaan hebben, als het niet juist op tijd bedacht had, dat het wel eens een lekker visje kon gaan vangen in de beek. Zo’n hartig hapje, dat was immers net waar het zin in had.

Op een sukkeldrafje rende het in de richting van de beek.

Het was intussen laat in de middag geworden. Het zonnetje was schuilgegaan en het beertje merkte, dat de grond onder zijn pootjes koud aanvoelde. En wat werd het al donker. Het water van de beek leek wel zwart. Het beertje had het een beetje koud gekregen. Het bibberde al bij de gedachte, dat het zijn pootje in het koude, donkere water moest steken. Maar ja, daar zat toch niets anders op als het een lekker visje wilde vangen.

Heel vlug stak het dan ook zijn pootje in het water. Brrr! Wat was dat koud. Zijn hartje klopte in zijn keeltje, zo schrok het er van. Maar een visje te pakken krijgen, deed het niet, al probeerde ons beertje het twee, drie keer achter elkaar.

Arm, dom beertje. Het wist niet, dat de visjes zich met dit koude weer ook schuil hielden op de bodem van de beek. Wat het wel wist, was, dat het zich koud en ellendig voelde en hevig verlangde naar zijn vader en moeder en hun warme, vertrouwde hol. Van narigheid begon het zowaar een flink deuntje te huilen en dat luchtte hem een heel klein beetje op.

Maar nu moest het gauw zien thuis te komen. Ineens had het beertje vreselijke haast! Het rende zo hard naar binnen, dat het al struikelend achter de brede, warme rug van zijn vader terecht kwam. Was er iets heerlijkers denkbaar, dan nu stilletjes bij zijn vader en moeder te kruipen en ook te gaan slapen? Zijn moeder werd heel even wakker en sloeg beschermend een arm om hem heen. O, wat voelde het beertje zich nu veilig en behaaglijk.

Zijn laatste gedachte voor het insliep was, wat het zijn vader en moeder allemaal vertellen moest als ze alle drie weer wakker zouden zijn. Maar . . . . dat had immers nog maanden de tijd . . . . !

De Mollenvanger

Buurman Teunis
Had een tuintje
Met een grasveld middenin,
En een park vol
Bonte bloemen;
Maar het was niet naar zijn zin.

Want dat grasveld
Was bedorven
Door het wroeten van een mol.
Al die hopen
Zwarte aarde
Maakten Teun gewoonweg dol!

En de mol was
Niet te vangen.
Urenlang stond Teun op wacht
Met een schop om
't Beest te wippen;
Maar 't was steeds mislukte jacht.

Op een morgen
Nam toen buurman
Resoluut een flink besluit:
'k Blijf er heel de
Dag bij waken;
Want die rakker moet er uit!

In een leunstoel
Ging hij zitten
Bij de nieuwste, zwarte hoop
En hij bleef daar
Aldoor kijken,
Of de mol soms verder kroop.

Zelfs moest buurvrouw
't Middageten
Bij hem brengen op de bleek,
En hij stopte
Menig pijpje,
Waarbij hij naar 't jachtveld keek.

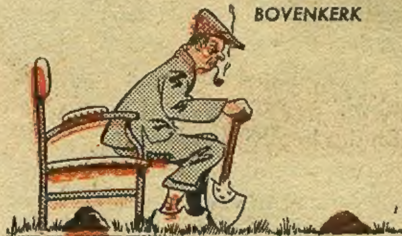
Doch de dikke
Ronde wroeter
Liet zich heel de dag niet zien,
Geen beweging
In het grasveld.
Was het beest al weg misschien?

Eindlijk, 't liep al
Tegen d'avond
Was buur Teunis 't wachten moe.
Hij stond op en
Stijf van 't zitten
Dacht hij: 'k Ga naar binnen toe.

Maar toen hij zijn
Stoel optilde,
Sprak hij een heel lelijk woord,
Dat ik niet wil
Navertellen.
Want de mol had ongestoord

Onder Teunis'
Stoel van aarde
Weer een nieuwe hoop gekopt!
Zo was Teun bij
Al zijn waken
Toch nog door die mol gefopt.

C. VAN BOVENKERK

LEERRIJKE LESSEN

Een kalfje had niets anders te doen dan rond te huppelen in de wei en zijn buikje te vullen met alles wat goed en mals was. Daar was het immers 'n kalfje voor.

Op zekere dag zag het een paar ossen, die voor een ploeg gespannen waren, en het rende er meteen op af.

„Haha," riep 't kalfje „wat heb ik het toch stukken beter dan jullie. Moet je die nek van mij zien. Zo glad als een spiegel. Nergens een afgesleten plekje. Ik ben zo vrij als een vogel in de lucht. Zouden jullie niet willen ruilen met me?"

En zonder het antwoord af te wachten sprong het kalf weer vrolijk door het weiland en de ossen keken het zwijgend na.

Ruilen met dat kalf? Vrij zijn als een vogel in de lucht? Daar zat misschien wel wat in, meenden de ossen. Maar toen zij enige dagen later zagen, hoe dat kalfje met de mooie gave huid werd opgepakt om geslacht en opgegeten te worden, schudden de trage ossen hun wijs hoofd en zeiden tegen het kalf, voordat 't werd weggebracht:

HET SPEELSE KALFJE

„Ruilen? Nee. Liever een beetje minder vrijheid. Wat heb je aan al dat spelen en dartelen, wanneer het einde toch niets anders is dan de slachtbank? Nee, we blijven liever voor onze ploeg. Dat lijkt ons toch veiliger."

Hadden die ossen geen gelijk? Spelen is leuk, veel leuker soms dan leren en werken. Maar we moeten het doel in het oog houden: op eerlijke manier ons brood verdienen, voor onszelf en voor anderen. Dat kunnen we alleen, wanneer we hard en flink aan de ploeg trekken en ieder voor zich onze soms lastige plicht vervullen. Wie in de zomer niet zorgt, dat hij zijn voorraad voor de winter binnen heeft, zal in die winter gebrek lijden, maar wie stevig aan de ploeg trekt, zal vooruitkomen en een echte man worden.

ONZE WONDERE WERELD

HET ZUID-AFRIKAANSE STEKELVARKEN IS EEN LIEFHEBBER VAN MELOENEN, AARDAPPELEN MAIS EN GROENTEN. MEN MAAKT ER JACHT OP MET HOND EN SPEER.

STEKELIGE VIERVOETERS

STEKELVARKENS HEBBEN HET TWEEDE DEEL VAN HUN NAAM TE DANKEN AAN HUN DOF GEGROM EN GESNUIF, HUN STEUNEN EN KNORREN, DAT AAN VARKENS HERINNERT.

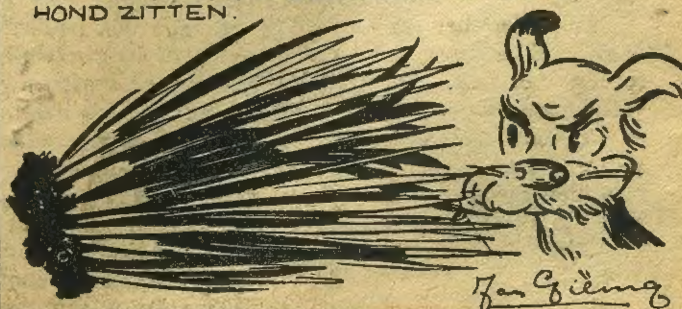

BLOEMEN VAN DE HERFST

Met het kouder worden van het weer in de herfst komt er een grote verandering in de natuur. Heel veel vogels trekken weg, de bloemen raken uitgebloeid en sterven af en het grote leger van insecten is verdwenen.

Plotseling komen dan de „bloemen" van de herfst te voorschijn. We bedoelen de paddestoelen.

Vroeger wist men niet, waar deze zo plotseling vandaan kwamen, en heksen en duivels werden er bijgehaald om hun verschijnen te verklaren. Zo noemt men nog een bepaald soort paddestoelen satansboleet, duivelsboleet en vindt men ook nog ander minder mooie benamingen.

Paddestoelen zijn wel een heel bijzonder soort planten en zelfs tegenwoordig weet men nog lang niet alles van hun levenswijze af.

Ze bloeien — als we tenminste van bloeien spreken mogen — in ieder geval zonder bloemen.

Wat wij paddestoel noemen is eigenlijk een vruchtlichaam. Aan de onderkant van dit lichaam of hoed worden duizenden heel kleine korreltjes gevormd, die sporen heten. Deze zouden we kunnen vergelijken met de zaadjes van andere, gewoon bloeiende planten. Alleen zijn sporen veel kleiner en er worden in elke paddestoel millioenen sporen gevormd.

Flessenbovist.

Als je ze zien wilt, moet je eens 'n afgesneden paddestoelhoed op een stuk donker papier leggen. Als er geen tocht bijkomt, zie je de volgende dag een prachtig sporenfiguur op het papier (zie tekening).

Er zijn ook paddestoelen, die op ronde of langwerpige ballen lijken. Dat zijn de bovisten. Ze vormen sporen in deze bal met millioenen tegelijk. Er bestaan heel grote bovisten, wel van negen kilogram zwaar. Door de wind worden de sporen heel ver weggevoerd, zodat overal sporen komen te liggen, waaruit weer nieuwe paddestoelen kunnen ontstaan. Elke minuut zou zulk een bovist

Eekhoorntjesbrood.

20.000 sporen vrij laten. Het totaal loopt in de billioenen (een billioen is duizendmaal duizend millioen!

De eigenlijke plant leeft onder de grond, niet alleen in de herfst, maar het hele jaar door. Het zijn allemaal lange draden, die we schimmeldraden kunnen noemen en met een geleerd woord mycelium.

Deze draden halen het nodige voedsel uit afgestorven delen van planten en bomen, bijvoorbeeld takken en bladeren. Op die manier worden deze takken en bladeren helemaal omgezet, zodat ze weer voedsel worden voor de bomen en planten. Als je het met een vergrootglas zou kunnen bekijken, dan zou je om de wortels van dennen, eiken en beuken deze draden kunnen zien.

Enkele paddestoelen kun je ook opeten. Maar voor je begint met paddestoelen te gaan zoeken om ze op te eten, moet je de paddestoelen wel eerst goed kennen. Er zijn er ook onder, die erg en zelfs heel erg vergiftig zijn.

Een heel lekkere soort, die ook gemakkelijker van andere te onderscheiden is, is het zogenaamd eekhoorntjesbrood. Ik hoop daarover nog wel eens iets meer te vertellen.

v. d. B.

Er zouden in Drente grote manoeuvres gehouden worden, gevechtsoefeningen, waaraan verschillende regimenten zouden deelnemen. Het dorp, waar meester Dierx zich nu al zoveel jaar met het opvoeden en onderwijzen van de jeugd verdienstelijk maakte, lag iets bezijden de grote weg, maar in het klaslokaal kon men soms de zware tanks over de autobaan horen rollen. Zodra de school uit was, draafden Hein, Henk, Driek en Harry, de vier onafscheidelijken, naar de grote weg, om van de berm af het drukke militaire gedoe gade te slaan.

„Kijk eens, jô," zei Hein opeens tegen Driek, „die jeep heeft een naam op zijn neus: Ada. Dat is toch geen automerk!" „En die daar heet Ida, en die derde Oda!" merkte Driek op. „Ze lijken precies op elkaar; net een drieling."

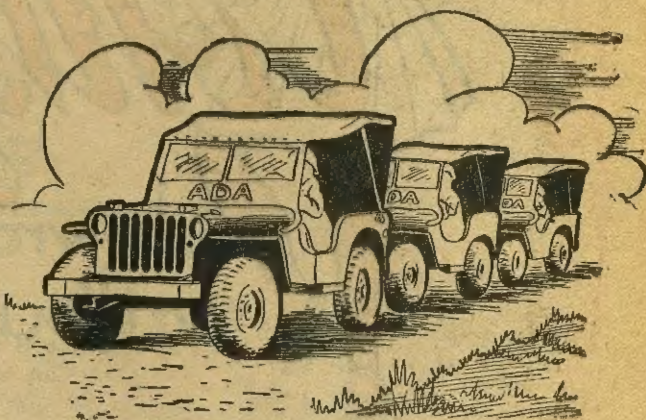
„We zullen eens aan meester vragen, wat dat betekent," hernam Hein. „Misschien zijn het wel meisjesnamen."

„Ja, jongens," zei meester Dierx, toen Hein hem de volgende middag in het namenkwartiertje er naar vroeg. „Ada, Ida en Oda zijn inderdaad meisjesnamen. In de oorlog is het een gewoonte geworden, dat de bemanning van een tank of een jeep aan haar voertuig een naam, dikwijls een meisjesnaam gaf. Dat de jeeps, die jullie gezien hebt, Ada, Ida en Oda heetten, is natuurlijk een grapje van de soldaten. Het zal er wel op duiden, dat de bemanningen goede vrienden van elkaar zijn.

WAT ZEGT MIJN NAAM?

ADA, IDA EN ODA

Van de naam Ada worden verschillende betekenissen gegeven, zoals geluk, schoonheid; waar deze betekenissen op steunen is me niet bekend. Ada is echter 'n goede Germaanse naam, afkomstig van de stamvorm atha, en het gotisch atta: vader, en de betekenis van de naam is dan: de zorgzame.

Van Ida geldt hetzelfde. Als betekenis van deze naam staat wel opgegeven: de voortreffelijke, de goddelijke, of steun. Ook hier evenwel hebben we met een Germaanse naam te maken. Ida is afkomstig van de Oudgermaanse stamvorm id: werk, oefening en betekent: de ijverige, de werkzame.

Ook Oda is een Germaanse naam; hij is evenals de mansnaam Otto afkomstig van auda: rijkdom, bezit, en betekent de rijke. Datzelfde ood, dat in Oda voorkomt, treffen we ook nog aan — ik heb dat al eens eerder verteld — in het woord kleinood, klein-ood, kleine rijkdom, klein stuk van waarde."

UIT HET LEVEN ONZER VOOROUDERS

DE TOLTOREN TE UTRECHT

Toen de Romeinen zich aan de Neder-Rijn hadden gevestigd, ontstond er weldra nieuw leven en bedrijvigheid.

De kooplieden volgden de legioenen op de voet, als de gieren het aas, want er viel wat te verdienen. Om die koophandel nog te bevorderen, legden de Romeinen wegen en markten aan en toen na Claudius Civilis een langere tijd van vrede en rust aanbrak, ontstond er een levendige handel tussen ons land, Brittannië, Scandinavië en de landen aan de Boven-Rijn.

Het middelpunt van de Nederlandse handel was Utrecht. De schepen, die uit zee kwamen en ongeschikt bleken om tot Keulen op te varen, laadden hun vracht te Utrecht over op rivierschepen.

Een symbool van die levendige handel vond men in de Toltoren aan de Utrechtse Rijn. Op een van de hoogten aan de Rijnoever bouwden de Romeinen het kasteel Trajectum en op een andere de toltoren.

Volgens de overlevering was de Bijlhouwerstoren op de hoge wal bij de Tolsteegpoort de plaatsvervanger van de oude toltoren. Dit tolheffen had oorspronkelijk tot doel de handel te beschermen. Tegen betaling van zulk een tol mochten de kooplieden vrij gebruik maken van 's rijks wegen te water en te land en tevens genoten zij bescherming en vrijgeleide voor hun persoon en hun goederen, waardoor zij beveiligd waren tegen mogelijke overlast en geweld.

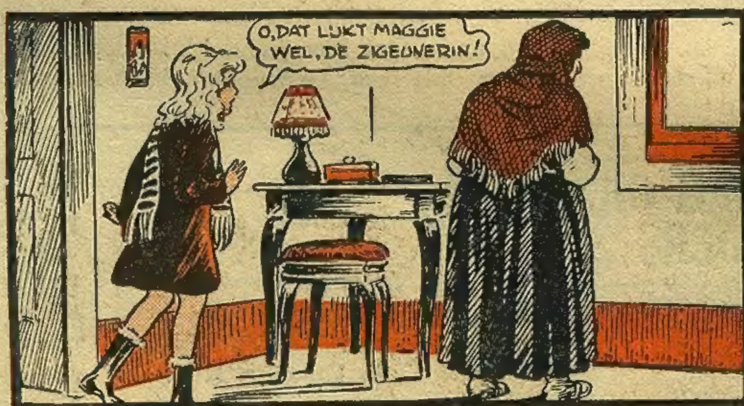

Vonkje
de vrolijke vrijbuiter

Vonkje, Jantha, Lola en Jackie krijgen kaartjes voor de ijsrevue. Koos Vorst roept Vonkje achter het toneel.

1 Vonkje vraagt aan de jongen, die als Koos Vorst optreedt, wat er aan de hand is, en hij antwoordt haar, dat in een van de kleedkamers iemand op haar zit te wachten.

2 Vonkje gaat de kamer binnen en ziet tot haar schrik een vrouw, die de zigeunerin Maggie blijkt te zijn. „O, ze wil me weer laten dansen en geld voor haar laten verdienen!'' zegt Vonkje bevend.

3 Vonkje blijft lang weg en Jackie, Jantha en Lola worden ongerust. De voorstelling is nauwelijks ten einde, of de kinderen haasten zich achter het toneel om te kijken waar Vonkje zit.

4 Daar ontmoeten ze Koos Vorst en vragen hem, waar Vonkje is. Hij vertelt, dat een donkere vrouw met een grote hoofddoek om haar wilde spreken en dat zij nu met die vrouw in een van de kleedkamers is.

5 De kinderen gaan de kleedkamer binnen en vinden die tot hun verbazing leeg. Jackie voelt dadelijk dat er iets niet in orde is. Vonkje zou nooit weggaan, zonder te vertellen waarheen ze ging.

6 „Ik geloof zeker, dat Maggie hier weer in het spel is!" zegt Jantha. „We moeten dadelijk op zoek." Ze rennen het gebouw uit en onder leiding van Jackie kijken ze, of ze een spoor van Vonkje kunnen vinden.

7 Ja, in de sneeuw ontdekken ze, van de achterdeur af, voetstappen. „Wacht, meisjes," zegt Jackie, „ik ga een slee halen en dan gaan we ze achterna. We zullen ze gauw ingehaald hebben."

VAN TWEE OPSCHEPPERS

DOOR J. TOEBOSCH

Het waren twee dikke vrienden, de kostschooljongens Frans Bergveld en Willem van Renen. De vader van Frans woonde in het Gelderse dorp H. en had daar een kuiperij, die aan 'n viertal knechts werk verschafte. Willem's vader had een winkel in het Hollandse dorp M. Frans en Willem waren twee aardige, vrolijke, goedhartige jongens, die goed hun best deden en goed oppasten. Maar ze hadden beiden eenzelfde gebrek: ze schepten graag op en namen het dan met de waarheid niet zo nauw. De een kon het dan nog beter dan de ander. Vooral, als ze het over de zaken van hun ouders hadden, was het een ware wedstrijd om elkaar te overtreffen.

„Hoeveel arbeiders zijn er wel op jullie fabriek?" vroeg Willem op zekere dag.

„Dat weet ik zo precies niet; dat is al verschillend. Maar zowat het halve dorp vindt bij ons werk. Op een man of tien komt het bij ons niet aan. We hebben een reuzenzaak en leveren in het hele land."

„Dan zal je pa wel een voornaam man in H. zijn."

„Nou, en of! Pa is wethouder en heeft nog meer te zeggen dan de burgemeester. Hij is bestuurslid van bijna alle verenigingen en beschermheer van de harmonie en de schutterij. En ma is voorzitster van alle instellingen van liefdadigheid en van de naaiclub en doet veel aan huisbezoek."

„Je komt later zeker ook in de zaak?"

„Natuurlijk. Ik ben immers de enige zoon. Als ik de school afgemaakt heb, kom ik op het kantoor. Maar ik denk ook wel naar het buitenland te reizen om nieuw afzetgebied te vinden. Pa's plan is de zaak uit te breiden."

„Nou, ik merk wel, dat jullie een groot bedrijf hebben," zei Willem. „Maar bij ons in M. is het ook nog zo min niet. We verkopen van alles: levensmiddelen, manufacturen, huishoudelijke artikelen, sigaren. We hebben zes winkeljuffrouwen, een magazijnknecht en vier loopjongens en ook nog drie man kantoorpersoneel."

„Is M. dan zo'n groot dorp?"

„Ja, 't is een flinke plaats. Maar van M. moeten we het niet alleen hebben. Onze winkel is de voornaamste uit de hele streek. Van alle kanten komen de mensen bij ons en daarbij hebben we twee auto's, die er elke dag op uit trekken."

„Ga je later ook in de winkel?"

„Ik denk het niet. Ik heb nog twee broers en drie zusters. Als ik hier klaar ben, kan ik bij een oom in Rotterdam komen. Die is een van de grootste graanhandelaars van ons land. Ik kan dan later de zaak overnemen en daar heb ik meer zin in. Ik heb ook nog 'n oom in Indië. Die heeft een heel grote plantage op Sumatra en zou graag hebben, dat ik bij hem kwam. Ik weet nog niet, wat ik doen zal. Natuurlijk zal dat ook van mijn ouders afhangen."

Een paar weken na dit gesprek was het vacantie en gingen de jongens voor zes weken naar huis.

Ongeveer een week was Frans weer te H., toen zijn ouders bezoek kregen van een oom, die in een stad in Noord-Holland woonde en voor een grote zaak in koloniale waren reisde. Oom was een aardige man en zou enige dagen blijven. Op een namiddag maakte hij met Frans een wandeling buiten het dorp.

„Oom Karel," vroeg Frans opeens, „komt u ook wel eens in M.?"

„Zeker, jongen. Heel dikwijls zelfs."

„Kent u daar ook een winkelier van Renen?"

„Of ik die ken? Daar doe ik geregeld zaken mee. Door en door nette mensen."

„Hebben die in M. zo'n reuzenzaak?"

„Een reuzenzaak....? Nou ja, ze hebben een flinke winkel, zoals ik er honderd ken. Maar een reuzenzaak is wat anders."

„En Willem van Renen, die met mij op de kostschool is, heeft me verteld, dat ze bij hem thuis zo'n grote winkel hebben. Zes winkeljuffrouwen, een magazijnknecht, vier loopjongens, drie man kantoorpersoneel. En een paar auto's om de waren rond te brengen...."

Oom Karel lachte hartelijk. „Dan heeft die Willem je aardig wat wijs gemaakt," zei hij. „Wat een grappenmaker! Waar haalt hij het vandaan? Hoor eens, Frans, de Van Renens zijn mensen net als je ouders en ik. Ze hebben een van ouds bekende, goed beklante winkel, maar van Renen, zijn vrouw en hun oudste dochter kunnen het met hun drieën best af."

„Zo'n lelijke opschepper!" zei Frans. Maar, dacht hij daarop, ik ben misschien nog groter leugenaar dan hij.

Enige dagen na ooms vertrek zat Frans met zijn ouders aan het ontbijt, toen de post een brief aan zijn adres bracht.

„Die is van Willem," zei hij, zodra hij het adres gezien had. Hij las de brief voor. Willem schreef, dat zijn vader voor zaken naar Arnhem moest en dat hij mee mocht. En nu zou hij gaarne, als Frans' ouders er niets tegen hadden, naar H. komen en daar een paar dagen blijven.

„Nu, Frans, hoe vind je het?" vroeg Bergveld.

Frans' eerste gedachte was: Gelukkig, dat oom Karel hier is geweest. Anders had ik geen raad geweten. Laat hij nu maar komen. „Ik vind 't prachtig," zei hij, „ten minste als het voor u en moeder niet te lastig is . . . ."

„Welnee, helemaal niet," zei juffrouw Bergfeld. „Hij kan gerust een hele week of nog langer blijven. We hebben immers plaats en eten genoeg. Schrijf dus maar dadelijk, dat hij welkom is."

Frans deed zo en op de bepaalde dag was hij aan het station om zijn vriend af te halen. Daar kwam de trein. Willem stapte uit en even later wandelden de twee jongens druk pratend naar het dorp, dat ongeveer een kwartier van het station lag.

„Hier wonen we," zei Frans en wees naar een eenvoudig burgerhuis. „En daar heb je vader en moeder al."

Bergveld en zijn vrouw hadden de jongens al zien komen en stonden hen bij de deur op te wachten, Bergveld in zijn werkpak, zijn vrouw, zoals ze in de keuken bezig was. Met uitgestoken hand kwam de kuiper op Willem af. „Is dat nu je vriend Willem?" zei hij. „Hartelijk welkom, beste jongen. En dit is mijn vrouw. 't Doet ons pleizier je hier te zien."

Willem was wel wat verrast. Hij had vast en zeker een prachtig herenhuis en een deftige heer en dame verwacht. „Mijnheer en mevrouw," zei hij, „het is mij hoogst aangenaam . . . ."

„Zeg maar Bergfeld en juffrouw Bergveld," zei de kuiper lachend. „Dat zeggen ze hier allemaal. Mijnheer en mevrouw kennen we hier niet. We zijn maar gewone burgermensen. Maar nu zullen we eens naar binnen gaan. Het eten is klaar en je zult wel trek hebben."

Even later zaten ze in de gezellige huiskamer. 't Smaakte Willem uitstekend en hij voelde zich hier recht op zijn gemak.

„Ik ben gewoon na het eten een dutje te doen," zei Bergveld, toen de maaltijd afgelopen was. „En mijn vrouw heeft dan haar werk in de keuken. Intussen kunnen jullie wel eens in de kuiperij gaan kijken."

De twee vrienden gingen naar de werkplaats, waar vier knechts druk bezig waren. Op verzoek van Frans liet de meesterknecht het hele bedrijf zien. Willem was een en al belangstelling. 't Was de eerste keer in zijn leven, dat hij in een kuiperij kwam.

„Nu, hoe vind je het?" vroeg Frans, toen ze weer buiten waren.

„Prachtig!" zei Willem. „Maar . . . . hoe is 't nu met die grote fabriek, waar je me van verteld hebt?"

„Met die fabriek van ons," zei Frans lachend, „is 't net als met die reuzenzaak van jullie. Enkele dagen geleden was hier iemand, die in M. goed bekend is en met je vader zaken doet. En . . . . maar verder behoef ik wel niets te zeggen . . . ."

Een ogenblik was Willem verbluft, maar toen lachte hij hartelijk. „Hoor eens, Frans," zei hij, „we zijn twee grote opscheppers. Maar we hebben allebei even hard gelogen en behoeven elkaar niets te verwijten. En we blijven dus even goede vrienden."

„Zeker," zei Frans.

Toen ze die avond na het avondeten allemaal gezellig bijeen zaten, vertelden ze de hele geschiedenis.

„Hoor eens," zei Bergveld, toen hij alles gehoord had, „je hebt, om 't ronduit te zeggen, elkaar een hoop leugens verteld en dat was verkeerd van jullie. Daarbij, waar diende 't voor? Zijn we zoveel minder, omdat ik een gewone kuiper ben en de vader van Willem een gewone winkelier is? We hebben immers goed ons brood en daarmee kunnen we ten volle tevreden zijn."

De jongens waren wel wat beschaamd, maar ze beloofden plechtig, dat het niet meer gebeuren zou.

De volgende dag schreef Willem een lange brief naar huis. Spoedig kreeg hij een brief terug. Hij liet hem Frans lezen. Frans werd daarin uitgenodigd met Willem naar M. te komen en daar enige tijd door te brengen.

Je begrijpt, dat Frans daar niets tegen had. Ook zijn ouders vonden het goed en zo reisden de twee vrienden een week later samen naar M., waar Frans door de familie van Renen allerhartelijkst ontvangen werd en nu op zijn beurt enige prettige dagen doorbracht.

. . . . en stonden hen bij de deur op te wachten.

HOE RICHTEN WE ONS

A. IETS OVER DE BAK ZELF

Er zijn tegenwoordig bakken, die helemaal van glas zijn en die bestaan uit een frame van zink of hoekijzer en losse ruiten, die met een speciale soort stopverf er in gezet zijn. Wie dit laatste soort bak heeft, moet er zich eerst van overtuigen, dat de bak nergens lek is. Daarom eerst met water vullen en een tijdje laten staan. Is er erge lekkage, zodat het water er met straaltjes tegelijk uitloopt, dan moeten de ruiten er uit. Ze moeten flink schoongekrabd en er met nieuwe stopverf weer ingezet worden. Drupt het maar op een paar plaatsen, dan kan men volstaan met op die plaatsen de oude stopverf er uit te halen en er nieuwe in te doen.

Denk er vooral aan om je bak niet te klein te nemen. Een afmeting van 50 × 30 × 30 centimeter is zeker wel het minste, want je vissen moeten toch een behoorlijke ruimte hebben om te zwemmen. Die ruimte houdt ook verband met de nodige zuurstof.

Jullie weten misschien wel, dat er op aarde zonder planten geen leven mogelijk zou zijn, omdat die voor de zuurstof zorgen, die de mensen en de dieren nodig hebben om te kunnen leven. Zo is het ook in ons aquarium, want dat is een wereldje op zichzelf. De planten staan er niet alleen als versiering in, maar ook uit noodzaak. Want de vissen nemen

Stekelbaarsjes bij nest.

Rietvoorntje.

door middel van hun kieuwen zuurstof uit het water op en geven koolzuur daar aan af, en de planten doen juist andersom. Die geven, tenminste bij voldoende licht, zuurstof af en nemen koolzuur op. Maar er schuilt een addertje in 't gras, want 's nachts en bij onvoldoende licht (bijvoorbeeld bij donker weer) ademen de planten óók zuurstof in, dus we moeten wel degelijk letten op de plaats, waar het aquarium komt te staan. Deze moet licht zijn, zonder te veel direct zonlicht, daar dit de groei van de algen bevordert.

Het beste is een plaats op het oosten, dicht bij het raam. Dan krijgt de bak 's morgens het niet te felle zonlicht en de rest van de dag ook nog voldoende licht.

Als er geen enkele lichte plaats te vinden is, moet je je toevlucht nemen tot kunstlicht, een electrische lamp bijvoorbeeld. Dus tóch licht! Een lamp van ± 40 watt is voor een bak van 50 × 30 × 30 genoeg.

B. WELKE PLANTEN NEMEN WE?

Voor de beginners is de waterpest niet te versmaden. Deze plant vraagt weinig van de voedingsbodem (je kunt hem desnoods los in het water laten drijven) en is een goede zuurstofproducent. Daar de inheemse, dat wil zeggen de in ons land in het wild voorkomende waterpest, in het najaar afsterft, kun je beter de tropische waterpest nemen, die ook mooier en voller is.

Waterpest.

Het penningkruid, dat aan de slootkant en op de moerassige grond groeit, is een aardig lichtgroen plantje met eironde blaadjes.

Dan kun je gebruiken: het duizendblad (myriophyllum), fonteinkruid, hoornblad, het pilvarentje en het bronmos, een fijn laagblijvend plantje, dat te vinden is op de houten beschoeiing van kanalen, op gezonken stukken hout en stenen. Aan de oppervlakte kun je wat kroos of watervorkjes laten drijven, dat maakt het geheel natuurlijker.

Vallisneria.

Deze planten kun je ook allemaal in de winkel kopen en er zijn er natuurlijk nog veel meer, maar hier heb je voorlopig genoeg aan. Als je eens buiten langs een sloot loopt en je ziet een mooie waterplant staan, neem hem dan mee naar huis, spoel hem af onder de kraan en plant hem in je aquarium. Je bent dan weer een mooie plant rijker, als hij het goed „doet".

Maar daar dit allemaal, behalve de reeds genoemde tropische waterpest, inheemse planten zijn, die in 't najaar afsterven, ben je wel gedwongen om enkele exotische soorten te nemen. De vallisneria-soorten zijn mooie planten met smalle lintvormige bladeren. Het zijn goede zuurstofverwekkers en ze vragen niet veel van de grond, zodat ze voor beginners als geknipt zijn.

C. VULLEN EN BEPLANTEN

Dit moet gebeuren op de plaats, waar het aquarium komt te staan. Dus niet met een volle bak gaan sjouwen, daar dit lekkage tot gevolg kan hebben.

Eerst de voedingsbodem. Die moet bestaan uit een deel bladaarde, een deel klei en een deel turfmolm (bij een bloemist te verkrijgen). Dat wil zeggen, van de hoeveelheid aarde, die je nodig denkt te hebben, moet 1/3 bladaarde zijn, 1/3 klei en 1/3 turfmolm, dat dient om de aarde rul te houden, zodat de fijne plantenworteltjes er gemakkelijk in door kunnen dringen.

Als je alles goed gemengd hebt, doe je het in je bak, terwijl je er

AQUARIUM IN?

voor zorgt, ongeveer 10 centimeter van de voorruit vandaan te blijven. Een laag van plusminus vier centimeter hoog is voldoende.

Hier overheen gaat rivierzand, dat ook wel scherp- of metselzand genoemd wordt.

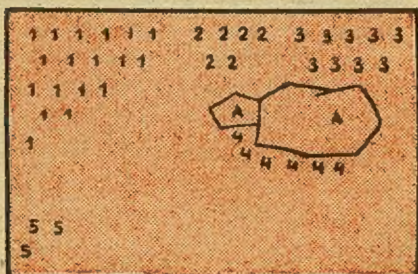
Het zand kun je niet zo gebruiken, maar je moet het eerst *wassen*. Je vult een ongeveer voor de helft met zand gevulde emmer met water en roert het met een stok goed om. Je zult zien, dat er dan een schuimlaag op het water blijft staan. Het vuile water giet je weg. Dit wassen herhaal je net zolang, totdat het water helder op het zand blijft staan. Nu verspreid je het zand zo over de bodem van de bak, dat het aan de

voorkant niet boven het ijzeren geraamte uitkomt, naar achteren omhoog loopt tot een laag van plusminus tien centimeter, en de aarde overal goed bedekt.

Daarna gaan we de bak vullen. Eerst leg je op 't zand 'n stuk stevig papier, dat verhinderen moet, dat 't zand wegspoelt, daarop zet je een bord of een schoteltje, dat dient om de waterstraal te breken. Dan giet je met een emmer, een kan of een slang water op het schoteltje, totdat het aquarium ongeveer voor 2/3 gevuld is.

Nu gaan we de bak beplanten. Dit kun je doen volgens het voorbeeld of volgens je eigen smaak en fantasie. Maar in 't algemeen moet je de hoge planten (vallisneria en waterpest) achteraan houden en de

1. Vallisneria. 4. Bronmos.
2. Vederkruid. 5. Penningkruid.
3. Waterpest. A. Een of meer stenen.

fijne lage planten vooraan. Dan kun je enige grote kiezelstenen of een mooi stukje lavasteen op het zand zetten.

Het beplanten gaat als volgt: je neemt de wortels van de plant tussen duim en wijsvinger en drukt die voorzichtig in de grond, dan haal je je duim terug en je zult zien, dat het zand in het ontstane kuiltje terugrolt, dan de grond om de wortels nog wat aandrukken en de plant staat. Als alle planten er in zijn, vul je het aquarium verder.

Nu komt er een periode van wachten.

Want alvorens vissen in je bak te doen, moeten de planten zich *eerst geworteld hebben* om voldoende zuurstof te kunnen produceren. Als er een goede groei in de planten zit, zul je zien, dat de ruiten een groene aanslag krijgen door de algen die er op groeien. Deze algen kun je verwijderen door bijvoorbeeld met een watje krachtig over de ruit te wrijven.

D. EN NU DE VISJES

Na twee à drie weken kun je je aquarium gaan bevolken.

Om stofinval en het verdampen van het water tegen te gaan, moet je het aquarium afdekken met een dunne glasruit.

Als vissen kun je nemen: het bekende stekelbaarsje, de bittervoorn, de goudvis, het kroeskarpertje, rietvoorntjes en vele andere.

Stekelbaarsjes kun je beter alleen of met soortgenoten in de bak zetten, daar dit felle rovers zijn.

Je moet er vooral op letten, niet te veel vissen in je aquarium te doen. Je kunt beter een matig bevolkte bak hebben met vissen, die goed gedijen, dan een bak met veel vissen, maar die steeds naar de oppervlakte moeten om lucht te happen.

En nu het voer. Het beste is levend voer. Dat zijn de zogenaamde watervlooien (daphnia's), die je met een netje in praktisch elke sloot vangen kunt, muggenlarven en tubilex (kleine rode slingerwormen), die in de sloot leven en die ook in de winkel te koop zijn, en enchytraeën, kleine witte wormpjes, die je kweken kunt in een kistje met bladaarde, waarop je in een kuiltje wat gekookte bonen, erwten of aardappels legt. Brood in melk gedrenkt kan ook. Je steekt je licht maar eens op bij een aquariumliefhebber.

De meeste in de winkel verkrijgbare soorten droogvoer zijn ook wel goed.

Bittervoorn.

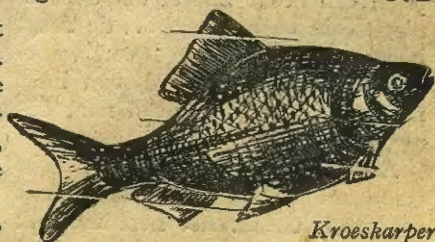
Als je een dag helemaal geen voer in huis hebt, kun je ook havermout en beschuit geven, mits het goed geweekt is.

Stekelbaarsjes en andere roofvissen lusten ook graag in stukjes gesneden regenworm.

Het is verkeerd om je vissen bijvoorbeeld een hele week te laten vasten en dan ineens een grote hoeveelheid voedsel in je bak te doen, want bedenk, dat voedseldiertjes ook van de in het water aanwezige zuurstof gebruiken en dat droogvoer gaat schimmelen.

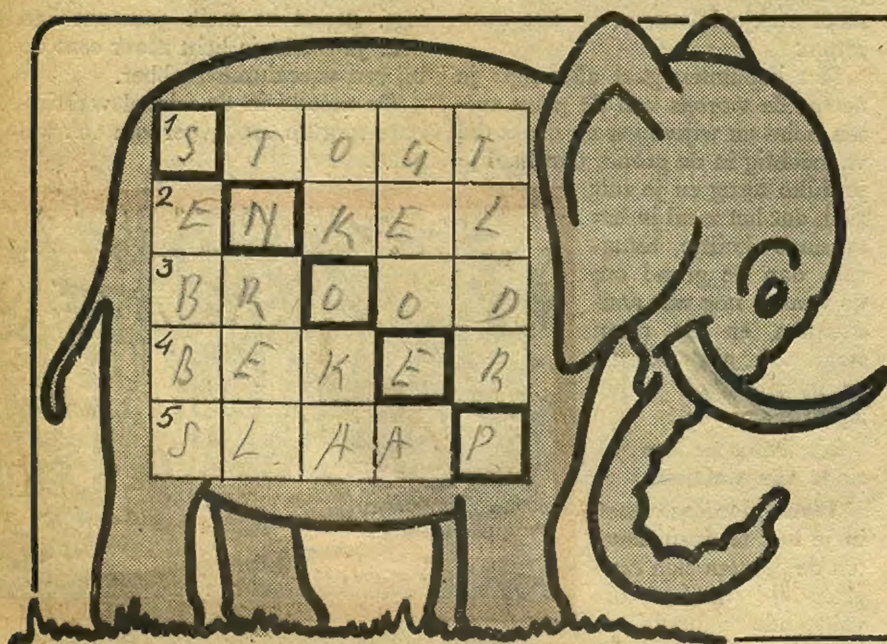
Voer tweemaal per dag en niet meer dan je vissen ineens opgebruiken.

Je hoeft je vissen niet elke dag wat anders voor te zetten, maar wat afwisseling in de voedering is wel gewenst. **P. D.**

Kroeskarper.

WIE PUZZELT ER MEE?

INVULRAADSEL

De vijf woorden, die je in dit vierkant van links naar rechts moet invullen, hebben de volgende betekenis:

1. Niet lief.
2. Verbindt het been met de voet.
3. Eet je dagelijks.
4. Je drinkt er melk uit.
5. Als je . . . . . hebt, heb je moeite om je ogen open te houden.

Heb je alles goed ingevuld? Dan lees je in de dik omlijnde vakjes iets, waar bijna ieder kind dol op is.

WEER EEN LEUK SCHRIJFSPEL

Het spelletje, dat ik je dit keer zal leren, kun je met een onbepaald aantal deelnemers spelen, maar met z'n tweetjes of drietjes is het, geloof ik, wel het leukst. Pak dus maar gauw potlood en papier en teken een vierkant van vijf bij vijf ruitjes. Dus zo:

Nu noemen de deelnemers — laten we zeggen dat het er drie zijn — om de beurt een letter op. De een zegt bijvoorbeeld A, nummer twee zegt G, nummer drie E en dan nummer een weer een letter, nummer twee weer een, enzovoort. De letters, die worden opgenoemd, moet je in een hokje zetten, het doet er niet toe in welk, maar. . . . de kunst is om van al die losse letters woorden te vormen. En wel, van links naar rechts of van boven naar beneden.

Als je dus ergens een A hebt staan, zet je daar vast geen E naast of onder, omdat het heel moeilijk zal zijn daarvan een woord te vormen. Als je zelf aan de beurt bent om een letter te noemen, neem je natuurlijk een letter, die je juist nodig hebt om een woord te maken. Als je dus ergens in je vierkant E . MER hebt staan, zeg je M en maak je daarmee het woord EMMER compleet. Als alle hokjes zijn ingevuld, gaat ieder tellen hoeveel punten hij bij elkaar heeft. Dat gaat zo: voor woorden van 5 letters krijg je 15 punten; voor woorden van 4 letters krijg je 10 punten en voor woorden van 3 letters krijg je er 5. Woorden van twee letters hebben geen waarde.

Als het je in het begin wat moeilijk lijkt, kun je ook de eerste keren spelen in een vierkant van 4 × 4 ruitjes. Woorden van 4 letters zijn dan 15 punten, die van 3 letters 10 punten en voor woorden van 2 letters krijg je 5 punten.

Om je een duidelijk voorbeeld te geven van dit spel, laat ik je even een ingevuld vierkant zien van 5 × 5.

Degene, die dit had ingevuld, kreeg 60 punten, en wel voor:

E	V	L	A	S
M	A	B	A	D
M	O	O	T	A
E	S	V	O	G
R	A	A	R	P

v. l. n. r.:	vlas	10 pnt.
	bad	5
	moot	10
	raar	10
v. b. n. b.:	emmer	15
	tor	5
	dag	5
	samen	60 pnt.

Vind je het geen leuk spel? En je zult eens zien hoe handig je er in wordt, als je het vaak speelt!

DIAGONAALPUZZLE

Van links naar rechts:
1. Meubelstuk, waarop je kunt zitten.
6. Het kleinste cijfer, dat wij kennen.
8. Lengtemaat van ongeveer 70 cm.
10. Ander woord voor vader.
11. Grote kop zonder oor of ondiep schaaltje.
12. Soort wit lapje zoals rechters dragen.
13. Met dit woord beginnen alle sprookjes.
15. Wie . . laat komt, moet schoolblijven.
16. Ander woord voor haag.
18. Een boei in zee, die de zeeman het vaarwater aanwijst.

Van boven naar beneden:
2. Zelfde als 15 van links naar rechts.
3. Roep je uit als het erg warm is.
4. Ander woord voor plus
5. Vind je op elk bed.
7. Meubelstuk, waaraan je kunt zitten.
9. Een vod.
10. Hoofddeksel.
14. Een vaas, waar 'n gat in zit, is . . .
16. Uitroep van blijdschap.
17. Deftig woord voor u.

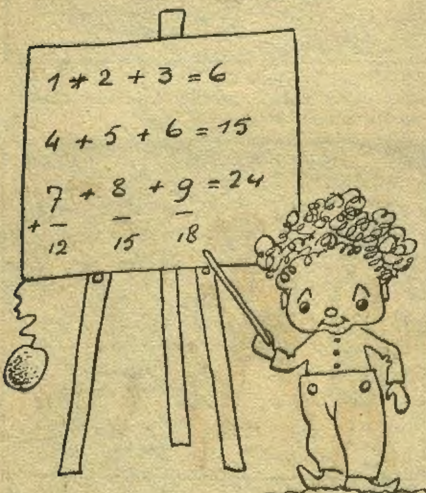

D-/DR--K/ST-K-N/M-T/--TS

ONS SPREEKWOORDENRAADSEL

Dit is een spreekwoord van twintig letters. Alle medeklinkers staan al op hun plaats, maar de klinkers zijn nog zoek. Er zijn er acht in totaal. Dat zijn: A.A.E.E.E.E.E.I.

Zet ze op de juiste plaats en je hebt ons spreekwoord.

CIJFERRAADSEL VOOR KNAPPE REKENAARS

Op het schoolbord hiernaast zie je drie kleine optelsommen staan, elk met de uitkomst er achter. Bovendien zijn de getallen op het bord ook van boven naar beneden drie aan drie opgeteld; ook van die drie sommen staat de uitkomst er bij vermeld.

Het wonderlijke is nu, dat je, door de cijfers op het bord anders te rangschikken, overal dezelfde uitkomst kunt krijgen. Dus maar liefst zesmaal hetzelfde getal!

Ik zal je een beetje helpen. De som van alle negen cijfers samen is 45. Als je nu drie sommen van drie cijfers wilt maken, die dezelfde uitkomst krijgen, dan is elk van die uitkomsten dus het derde deel van 45 = 15!

De opgave ziet er dus eigenlijk zo uit:

```
  . + . + . = 15
  . + . + . = 15
  . + . + . = 15
+ —   —   — +
 15  15  15
```

Het spreekt vanzelf, dat je, als je de cijfers in een andere volgorde gaat zetten, de cijfers maar éénmaal mag gebruiken.

K-RAADSEL

1. Kiosk.
2. Kerk.
3. Kok.
4. Klik.
5. Kriek.

INVULRAADSEL

KoRst, krOon, drOom, raDen, haKen, krAnt, loPen, saJet, grEns.

OPLOSSINGEN van de puzzles uit ons vorig nummer

Spreekwoordenraadsel:

ARBEID ADELT

Dat is een mooie spreuk, kinderen, die jullie je leven lang moet onthouden. Zie nooit tegen arbeid als iets minderwaardigs op. Hij die werkt, hij die zijn plicht doet, ook al lijkt zijn werk maar eenvoudig, heeft recht op waardering. Zijn arbeid stempelt hem tot een nuttig, een waardevol mens.

STAAL - A, MEREL - R, TABAK - B, KOEST - E, BRIES - I, TEDER - D, BAARS - A, ADDER - D, STEIL - E, MELDE - L, KETEL - T. ARBEID ADELT

BALLONNENPUZZLE

Van links naar rechts:

1. Na; 3. Wol; 5. Orgel; 6. Om; 7. Gil; 10. Ei; 11. Tand; 14. Elf.

Van boven naar beneden:

1. Nooit; 2. Arm; 3. Weg; 4. Olie; 8. Lief; 9. En; 12. As; 13. De.

ZEILBOOTPUZZLE

Rechterzeil van links naar rechts:

2. El; 4. Ver; 6. Leer; 8. Armen.

Van boven naar beneden:

1. Al; 2. Es; 3. Peer; 4. Vla; 5. Rem; 7. Re.

Linkerzeil van links naar rechts:

2. Bar; 4. Ada; 5. Slak.

Van boven naar beneden:

1. Straks; 2. Bal; 3. Ada.

NAAMKAARTJES

Hoepelen.
Tollen.
Knikkeren.
Indiaantje.
Verstoppertje.
Stuivertje wisselen.

DE DROOM VAN DARO, DE DURFAL!

Jim is bang, dat de ijsbeer zal binnenkomen en verbergt zich; maar het is Bas, die vertelt, dat een onbekend eiland in zicht is

Daro volgt hem aan dek en ze zien een eiland, dat geheel met ijs is overdekt. Jim stelt voor, het te gaan verkennen

Daro stemt toe en hij roeit met Ned en Jim naar het eiland. Opeens horen ze geplas en ze kijken uit naar een walrus of een zeehond

Even verder wijst Ned op iets, dat diep in het water ligt en dat in beweging komt als zij naderen. „Dat kan niet anders dan een onschuldige zeehond zijn," zegt hij

Maar tot hun verrassing keert het vreemde ding in het water om en het blijkt een bootje te zijn met een Eskimo-jongen er in, die lachend een vis omhoog houdt

Dan ziet hij de bijl in Daro's hand en mompelt: „O, o! Gouden bijl; behoort wijs man!" En tegelijk wijst hij naar het eiland

„Dan brengen wij de bijl terug," zegt Daro. De jongen blijkt hem te begrijpen; hij gaat hen voor en vermaant hen stil te zijn

Als de Eskimo-jongen hen tussen een aantal rotsen gebracht heeft, rent hij weg met de woorden: „Gij wijs man alleen ontmoeten."

Weldra zien Daro en zijn vrienden een stokoude man onder een overhellende rots zitten. Rustig trekt hij aan een grote pijp. „Dat moet wel de wijze man zijn," zegt Jim.

De man schijnt hen niet op te merken. Opeens slaakt Ned een kreet. Gedeelten van de rots laten los en deze schuift naar voren. Daro vliegt vooruit om de man te redden.